

ontstaan zijn uit het denkend beschouwen van de verschijnselen des levens.

De biologische feiten behooren dus tot de grondslagen van alle hypothesen, welke op den mensch naar verstand en hart beslag hebben gelegd, welke zijn gedragslijn hebben bepaald, zijn oordeel en zijn waardeering, zoowel als zijn moreele wetten.

Het kwellende van het levensraadsel ligt in de eerste plaats in de wonderlijke eenheid der tegenstellingen van geest en stof, van lichaam en ziel. De pogingen om deze tegenstelling op te heffen door de verschijnselen van het eene als in wezen tot verschijnselen van het andere terug te brengen, moesten onherroepelijk schipbreuk lijden.

Voor het materialistisch monisme waren de verschijnselen van den geest het definitieve struikelblok, omdat men de materie in zijn wezen als een samenvatting van atomen beschouwde; ³⁾ maar in de nieuwe naturalistische wereldbeschouwing, welke „energetisme” wordt genoemd, wil men deze moeilijkheden overwonnen hebben en meent OSTWALD, ⁴⁾ de verdediger dezer leer, op monistische wijze alle feiten der ervaring, dus ook de ons bekende uitingen van het leven, op eenvoudige wijze van uit één gezichtspunt te kunnen verklaren. Het energetisme heet evenals alle moderne monismen een hypothesenvrije theorie d. w. z. een beschouwing, welke zich uitsluitend baseert op de feiten der ervaring. Toch is ook deze leer op een vooraf bepaalden grondslag gebouwd, en zijn de empirische feiten ook hier slechts de steenen om op de verborgen fundamenten de theorie op te trekken. Het ligt niet in mijn bedoeling de positivistische, evolutionistische, empiristische en relativistische ⁵⁾ vooropzettingen van het energetisch monisme logisch te analyseeren, maar wel dienen we wat langer stil te staan bij het begrip energie zelf, alvorens te kunnen overgaan tot een energetische beschouwing der levensverschijnselen voor welk onderwerp ik zoo vrij ben een oogenblik uwe aandacht te verzoeken.

De energie is, volgens OSTWALD, het eenig reële, het eeuwig bestaande, het wezen van alle materie en ziel, volgens AUERBACH ⁶⁾ de heerscheres der wereld, volgens RUBNER ⁷⁾ de eigenlijke drijfveer van het leven.

Energie of arbeidsvermogen is een algemeen begrip, evenals